

Peč in Vošca

Najlepši pogledi na Julijske Alpe

Dostop: Iz Rateč (870 m) po gozdni oziroma stari vojaški cesti do vrha Peči (1510 m) 8 km. Na goro peljejo tudi številne planinske poti. Iz Rateč je dolga dve uri hoje. Prav toliko je dolga pot iz Sovč (Seltschach) na avstrijski strani, le da je od tam mogoče priti tudi s sedežnico na Sovško planino (Seltschacher Alm), od koder je blizu na vrh. Lepa planinska pot gre tudi s Korenskega sedla mimo Petelinjeka in planinskega doma Dreiländereck Hütte; hoje je za nekaj več kot poldrugo uro. Seveda pa se da na Peč priti z nič hoje, z avtom, po cesti iz Podkorena. Izpod Korenskega sedla pa na desno stran pelje tudi cesta pod Vošco. Treba je priti – ali se pripeljati – do lovske kočice nad Jurežovo planino (1400 m) in tam »vdeti« strm kolovoz, ki pelje na Vošco (1737 m), prijazno gozdno poseko na vršnem grebenju Karavank. Pot ni označena, vendar ji ni težko slediti. Ta vzpon je dolg nekaj nad uro hoje. Do Jureža pa pelje poldrugo uro dolga pot iz Kranjske gore (809 m) pa tudi gozdna cesta. Lahk in hvaležen izlet!

Naravne lepote

Zgodovinsko-kulturne znamenitosti

Če jo opazuješ iz Zgornjesavske doline, te Peč preveč ne vznemiri. Bolj hrib kot gora je Peč le prva v rajdi karavanskih grebenov, ki visoko vzvalovijo šele proti vzhodu, v gorah Trupejevo poldne (1931 m) in Kepa (2143 m); še pred tema gorama pa zeleno valovi v tako prijaznih grebenih, kot je Vošca. Svojo visoko planinsko vrednost ima Peč zaradi čarobnega razgleda na koroško stran – po Ziljski dolini in Rožu – ter po Julijcih na svoji južni strani, še posebno na dvatisočake Mangart, Ponce, Mojstrovko in Prisank. Razen gozdarjev in

Pogled s Karavank na Julijske Alpe, z Vošce na Martuljkovo skupino

živinorejcev bi se za Peč vendarle le malokdo zme-
nil, če ne bi bilo na njej tistega preklicanega tro-
mejnika, stičišča saintgermainskih plotov, kakor bi
rekel Prežihov Voranc, razmejitve, ki so jo leta 1919
spremljale slovenske solze in škripanje z zobmi.

Vračanje Slovenije v Evropo je vendarle omo-
gočilo, da je v plotovih na Peči nekaj prehodov,
širokih toliko, da gre skozi njih lahko le po en plani-
nec; kakor na prehodih na zagrajenih gorskih paš-
nikih. Pa se planincev na vsako državno stran – ali
pa na vse tri hkrati – nakaplja toliko, da se na Peči
nemalokrat prijetno in dobrovoljno pomešajo v množicah prebivalci
treh držav; uniformirani stražniki ali cariniki jim pri tem hvala bogu
več ne asistirajo. Na Peči naj bi stare nacionalistične strasti ne imele
več niti netiva niti goriva.

Še posebno Korošci imajo od tromejnega kažipota, ki posnema
obliko njihovega tradicionalnega obpotnega znamenja, pogled na
svojo deželo popolnoma razstrt. Njihovi osojni travniki se spuščajo
globoko v dolino, tja, *kjer teče bistra Zilja*. Gora Dobrač (2166 m) se
prsi s svojim razkošnim grebenom. Spominja na zleknjeno zver, vzbu-
ja občutke, da je pritajena; da bo morda še kdaj stresla s sebe kamnit
plaz kakor v srednjem veku, ko je podor pokopal pod seboj 13 vasi.
Dobraško plazišče je zdaj prijazno zeleno.

Naša stran Peči je večinoma gozdnata in za počitek nekoliko ne-
udobna, ima pa v skalo zacementiran bronasti relief Julijskih Alp, s
katerega lahko izletniki nazorneje kakor z zemljevida razberejo oblike

Tromeja na Peči s kovinsko
piramido na italijanski strani

Koroško simbolno znamenje
na avstrijski strani

Obmejna planinska markacija

Zajec s Peči, stalni prebivalec treh držav

in imena gora ter dolin, tistih, ki jih vidijo prek Zgornjesavske doline veličastno razstavljene, do koder seže oko. O Italijanih bi lahko rekli, da jim njihove tretjine Peči ni dosti mar. Nobenih razgledov ni na zahod, zato pa je na njihovih klopeh pod debelimi smrekami veliko sence. Če si hočeš ogledati zahodne Julijce, se moraš nekoliko spustiti po vijugavi poti tik ob državnih mejnikih in pokukati na Montaž skozi kak razmik med drevesi.

Med tednom in ob pozni popoldanski uri se utegneš na Peči znajti povsem sam. Motoviliš se okoli plotov in mejnih kamnov – ali čeznje – vrtiliš se v treh državah, brez cilja kajpak. Ego je nekam čudno nezadoščen, ko takole blodi med ovirami, ki niso pogodu niti času niti naravi. K sreči je vrh Peči široko prostoren, da na njem lahko stojita in brnita dva televizijska stolpa. Nanj je stlačena še zgornja postaja avstrijske smučarske vlečnice in od leta 1994 kovinska piramida na tri ogle, ki označuje edino stičišče Germanov, Romanov in Slovanov na svetu. Piramida je seveda le stičišče treh njihovih držav; stičišče, ki manj kot sto let stoji na stoletja starem slovenskem etničnem ozemlju. Vsaka jezikovna skupina ima na svojo stran izpisano pacifistično besedilo – zakaj Peč naj bi bila gora miru – ki se v slovenščini glasi takole:

Gore so simbol miru, spokojnosti in notranje globine. Vse te odlike potrebuje človeštvo na poti do vse večje svetovne harmonije.

Doseči svoj notranji mir je človekova največja potreba.

Na tem pomembnem evropskem stičišču treh velikih jezikovnih skupin in kultur naj bo postavljen spomenik razumevanju in prijateljstvu med narodi.

Tromeja je tako postala člen v verigi več sto različnih spomenikov miru. Med njimi so institucije, gore, mostovi, mesta, parki in naravne znamenitosti, ki spodbujajo k harmoničnemu sožitju ljudi in narodov, izboljšujejo harmonijo med njimi ter pomagajo pri preseganju notranjih in zunanjih meja.

Mir ne pomeni le, da ni vojne, mir pomeni, da vladajo harmonija, ljubezen, dopolnjevanje in enotnost. (Sri Chimnoy)

Pod vsakim od treh besedil je zapisan kraj tega spomenika: Peč. Ne Monte Forno oziroma Ofen, ki je uradno (in iz slovenščine prevedeno) italijansko oziroma avstrijsko ime za to koroško goro. Kraj pacifističnega besedila je pošteno naveden, kajti Peč vendarle stoji na slovenskem etničnem ozemlju. Njeno ime izvira iz pečevja na severozahodni, zdaj avstrijski strani. Zgornjesavska dolina na njenem jugu je enojezična, kakor je Ziljska dolina na severu dvojezična in Kanalska

Pogled s Peči na Zahodne Julijske Alpe

dolina na zahodu štirijezična. Planinci treh narodov pa, ki jih Peč magnetično privlači, tudi zato ker lahko prosto hodijo po njej, so v idealnem smislu kugyjanci. Vélíki poet dr. Julius Kugy, ki je bil po krvi Slovenec (njegov oče je bil Ziljan Kugej, doma prav izpod Peči, mati pa hči pesnika Koseskega), po kulturi Nmec, po državljanstvu pa Avstrijec in Italijan, je rad poudarjal svojo nadnacionalnost. *Sem visoko nad vsako nacionalno nestrpnostjo. Moje obzorje se ne neha tam, kjer ležijo meje mojega jezika*, je njegov znameniti izrek, ki je jedrnatejši kot sporočilo na Peči. Tej gori je 20. stoletje po nedoumljivi usodi, ki si jo lahko privoščí le zgodovina, namenilo simbolno vrednost težavnega sožitja med tremi narodi, tavajočimi med prijateljstvom in nasiljem; namenilo ji je preizkušnjo človečnosti. Če bi gore vsenaokoli vprašali, kaj si mislijo o mejnih kamnih, ki se vrstijo po njihovih grebenih, bi – če bi lahko – najbrž odgovorile, da jim je vseeno za tiste betonske kvadre. Kugy se je učil pri gorah.

Koristen pouk, bolj naraven kot zgodovinski, bomo imeli tudi 15 kilometrov na vzhod, na Vošci. Bolj ljubeznive in bolj darežljive gore ne boste zlahka našli v našem gorskem svetu, še celo ne v za hojo tako hvaležnih Karavankah. V dobri uri hoje vas bodo spremljale dišave macesnovine in najčistejši mir. Vošca stoji zato, da vam vošči dobro voljo, najraje že kar zjutraj. Tudi v slabem vremenu se spleča riniti nanjo, problem je v mokrem le spolzka pot. A saj se smučarji na Vošco podajajo tudi pozimi na enega svojih najlepših

Zimski pogled s Peči na zahodni del Karavank, kjer je na avstrijski strani smučišče.

Mejni kamen na Vošci.
V ozadju na desni opuščeni
pastirski stan.

turnih smukov. V suhem je to lahek gorski izlet, še posebno za tiste, ki se radi čim više pripeljejo z avtom. Ne bi vas nagovarjal, da se pod to goro peljete, če ne bi bila ta podkaravanška gozdna cesta tako zlodjevo mikavna in ne bi bila vožnja po njej že sama po sebi hvalen izlet, še zlasti za slabotnejše in starejše planince. Malo pred mejnim prehodom Korensko sedlo se ta cesta ostro odcepi na desno, potem pa se 10 kilometrov prijetno zložno dviga pod vršace, vijugavo sledeč južnim karavanškim hrbitiščem in grapam. Podobna je sloviti panoramski cesti pod Olševo v Zgornji Savinjski dolini. Kadar se gozd razpre – in to se zgodi pogostokrat – se odpirajo globoki pogledi na Zgornjesavsko dolino, še zlasti na Kranjsko Goro. Na ogled je verjetno najlepša panorama Julijskih Alp z naših tal s severa. V vsej veličasti so »iz oči v oči« pred nami postavljene gore Martuljkove skupine. Znamenita anekdota, po kateri so se zgornjesavski župniki prepirali, iz katere fare je najlepši pogled na Julijce – dovški župnik je trdil, da iz Vrat, kranjskogorski, da iz Pišnice, rateški pa, da iz Tamarja, na koncu pa so se zedinili, da je najlepši vendarle iz Gozda Martuljka – ima tu polno potrditev. Le z Vošce so Julijci in

njihov diadem, Martuljkova skupina, tako lepo na ogled postavljeni, drug drugemu v oporo in blesk, razvrščeni kakor v stalno postavljene izložbi, ki ne izgublja občudovalcev.

Na Vošci še pasejo, vendar pastirskih stanov gori ni. Na vrhu so le razvaline, ki imajo skupaj z okoliškimi vihnariki prav romantičen videz. Od razvalin je na Martuljkovo skupino videti kakor z balkona na nekoliko višji balkon. Onkraj »ulice« – Zgornjesavske doline – se nič manj lepo ne vidijo tudi Prisank, Mojstrovka, Jalovec, Ponce, Mangart in Zahodni Julijci. Če se zavrtiš na peti, je severno spodaj Korotan s svojimi zatišnimi dolinami, ki z ostrimi zatrepi in bistrimi segajo planincu skoraj pod noge. *Nmav čez izaro* je tudi od tod videti v legende zapredeni Dobrač.

Če je komu hoje premalo, se lahko ob mejnih kamnih po obli planjavi spusti proti zahodu na Vošci podobno Tamarčo (1728 m). Lahko pa se obrne proti vzhodu na Blekovo planino (1629 m), vendar bo moral paziti na mejno smer oziroma na poti, ki so jih utrli gozdarji, lovci in nekoč graničarji. Z Blekove planine se pot hitro spusti do ceste v dolini Železnica. Tu seveda ni tirov niti postaje, ni slišati piska lokomotive, pač pa je videti komaj kakšen ostanek rudne jame iz gorenjskih železarskih časov. Po zložnih starih pašnikih, od koder boste morda slišali divjega petelina ali uzrli lisico, se lahko podate vkreber na sedlo med Trupejevim poldnevom (1931 m) in Belimi pečmi (1926 m). S sedla imate komaj četrta urica na prvi ali drugi vrh; na Trupejevo poldne zavijete na levo. Na ostrem vrhu stoji križ z vpisno knjigo. Zaslutili boste, da je s severa to »poldne«, ta skalnata, prepadna gora, po kateri koroški kmet Trupej še danes meri čas, kar hud gorski plot med državama. Vendar je število dvanajst – ali dvanajst opoldne, ura, ko je dan najvišji – število naših razmejitev v času in prostoru. Ostalo je tudi število reda, in ne razkolov, je *zmnožek štirih strani neba in treh ravni sveta*, kakor piše v Slovarju simbolov, je število dopolnitve zgodovine, kakor naj se ustavi na Peči in kakor naj si vošči srečo na Vošci.

Vrhovi v Karavankah so tudi priljubljen cilj zimskih pohodnikov.

